

RWS | INFORMATIE

Aan de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat

Dit document geeft een korte beschrijving van het inkoopbeleid van Rijkswaterstaat ten behoeve van het rondetafelgesprek van de commissie voor Economische Zaken en Klimaat over aanbestedingsbeleid. Er is aandacht voor de kansen voor het bedrijfsleven, in het bijzonder waar het het MKB en circulair aanbesteden betreft. Dit document schetst het inkoopbeleid van Rijkswaterstaat op hoofdlijnen, de belangrijkste inhoudelijke opgaven en enkele relevante feiten.

Rijkswaterstaat als opdrachtgever

- A. Rijkswaterstaat is, als onderdeel van de rijksoverheid, een aanbestedende dienst. Dat betekent dat alle inkoop, van kantoorstoelen tot de aanleg van een snelweg, volgens de regels van de aanbestedingswet (non-discriminatie, gelijkheid, transparantie en proportionaliteit) en de Gids Proportionaliteit worden uitgevoerd.
- B. Het Rijk hanteert de uitgangspunten voor maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI), bij Rijkswaterstaat onder meer vertaald naar duurzaamheid als gunningscriterium bij aanbestedingen. Voor de inkoop van infrastructuurprojecten werkt Rijkswaterstaat net als ProRail volgens de rijksstrategie "Naar klimaatneutrale en circulaire rijksinfrastructuurprojecten" (KCI) en de routekaart "Schoon en Emissieloos Bouwen" (SEB). De strategie KCI vloeit voort uit het Klimaatakkoord. In het kader van MVI heeft Rijkswaterstaat ook de Groeituin Social Return ontwikkeld.
- C. Bij het samenstellen van opdrachten houdt Rijkswaterstaat altijd rekening met de kansen en mogelijkheden van de markt, waaronder het MKB. De afgelopen jaren is in de markt de risico-aversie toegenomen. Hier houdt Rijkswaterstaat in de aanbesteding rekening mee. In reguliere overleggen met de brancheorganisaties wordt gewerkt aan het wegnemen van eventuele belemmeringen.
- D. Rijkswaterstaat staat voor majeure maatschappelijke opgaven, waaronder de instandhouding, vervanging en renovatie van veel naoorlogse infrastructuur (wegen, vaarwegen en watersysteem), klimaatadaptatie en schoon, klimaatneutraal en circulair uitvoeren van het werk.
- E. De enorme opgave vergt een substantiële verhoging van het aantal werken dat jaarlijks wordt uitgevoerd en vraagt daarmee een grotere efficiëntie in aanbesteding en realisatie. De extra middelen die het kabinet beschikbaar heeft gesteld voor instandhouding bieden veel kansen aan zowel het MKB als aan het grootbedrijf. Klimaatadaptatie vraagt het inspelen op de effecten van droogte, overvloedige regen en zeespiegelstijging. Schoon, klimaatneutraal en circulair werken vereist, naast veranderingen bij publieke opdrachtgevers, ook een verandering van het aanbod van de markt. Hiervoor is meer sturing en stimulering nodig richting de bouwsector en de asfalt- en cementindustrie om duurzaam te vernieuwen.
- F. Rijkswaterstaat werkt met een breed scala van opdrachtnemers. Om de grote maatschappelijke opgaven waar te maken heeft Rijkswaterstaat belang bij een gezonde (infrastructuur)markt van aanbieders met de goede kennis, het juiste vakmanschap en voldoende innoverend vermogen. Om dat te bereiken werkt Rijkswaterstaat samen met opdrachtnemers uit diverse branches in de Taskforce

Infra aan permanente verbetering van deze samenwerking en de modernisering van werkwijzen en contractvormen.

- G. De grote opgaven (vervanging, renovatie en klimaatadaptatie) en de gewenste transitie (duurzaam en circulair) maken het wenselijk in de toekomst naar langere samenwerkingsrelaties tussen Rijkswaterstaat en opdrachtnemers te gaan. Dat biedt opdrachtnemers de kans over een serie van projecten efficiënter te werken, maar desgewenst ook innovaties te introduceren en deze terug te verdienen.
- H. De werkzaamheden van Rijkswaterstaat in de grond, weg en waterbouw (GWW) zijn veelal van grote financiële omvang, meerjarig, complex en technisch uitdagend. Dat vergt vaak combinatievorming van aannemers. Ook grote bouwbedrijven moeten vaak samenwerken om risico's te managen en voldoende capaciteit ter beschikking te krijgen. In deze samenwerkingen bevinden zich vaak middelgrote en kleine bedrijven als onderaannemer of als toeleverancier.
- I. Als gevolg van de omvang en de bijbehorende eisen aan de werken van Rijkswaterstaat gaat een kleiner deel van de opdrachten naar het MKB dan bij andere overheden. Wel worden portfoliocontracten ontwikkeld, die het mogelijk maken dat MKB-bedrijven grotere opdrachten in serie voor Rijkswaterstaat kunnen uitvoeren.

Enkele specifieke feiten en aandachtspunten

1. Omvang van aanbestedingen en deelnemers

Rijkswaterstaat zet per jaar circa 80 Europese aanbestedingen (via Tendered) in de markt voor de GWW. Ongeveer de helft daarvan gaat naar het MKB. Door een klein aantal heel grote projecten, gaat in geld gemeten gemiddeld circa 80 procent van de opdrachten naar grotere opdrachtnemers. Dit betreft veelal consortia, die werken met een groot aantal onderaannemers en toeleveranciers. Daarnaast zet Rijkswaterstaat ook jaarlijks enkele tientallen Europese aanbestedingen in de markt buiten de GWW. Dit gaat om inkopen op het gebied van de bedrijfsvoering, informatievoorziening, kennis en ook om de vlootvernieuwing en -verduurzaming bij de Rijksrederij. In deze aanbestedingen spelen duurzaamheid en circulariteit een steeds belangrijker rol.

2. Klimaatneutraal

Rijkswaterstaat hanteert sinds enkele jaren het motto: 'het werk dat we doen, doen we duurzaam'. Een van de consequenties hiervan is dat in de aanbestedingen van Rijkswaterstaat duurzaamheid een kwalitatief afwegingscriterium is bij de gunning (op een combinatie van prijs en kwaliteit) is. De duurzaamheidscriteria die het vaakst worden toegepast zijn de CO2-prestatieladder en de Milieukosten Index (MKI).

3. Circulair

Bij circulair aanbesteden gaat het om het terugdringen van het gebruik van primaire abiotische grondstoffen, het in de keten houden van in gebruik zijnde grondstoffen en het reduceren van afvalstromen. Rijkswaterstaat heeft als ambitie om in 2030 circulair te werken in de infrastructuur en in 2050 volledig circulair te zijn. Bij bestaande objecten wordt onderzocht of levensduurverlenging of hergebruik van (delen van) het object mogelijk is. Bij nieuwe objecten is het doel zo te ontwerpen dat zij aan het einde van de levensduur volledig hergebruikt kunnen worden. Buiten de GWW wordt circulair aanbesteden ook toegepast in de bedrijfsvoering: er zijn rijksbrede circulaire contracten afgesloten voor kantoorinrichting (2017) en catering (2019).

4. Relatie met MKB in de Infrasector

MKB-bedrijven vinden we in alle brancheorganisaties. Rijkswaterstaat is in de volle breedte in contact met de bedrijven in de sector. Dat gebeurt via de Taskforce Infra, reguliere branche-overleggen, maar ook in leveranciersgesprekken, marktconsultaties en marktinformatiebijeenkomsten rond thema's en opgaven.